

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

STY-2941

Bakgrund

I lag om skydd mot olyckor (LSO) anges att ägare eller nyttjare är skyldig att i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Med utrustning för släckning av brand avses normalt handbrandsläckare eller inomhusbrandposter men även andra typer av släckutrustning t ex brandfilter, släcktillbehör till fritöser och enklare sprinklerinstallationer kan inkluderas i begreppet släckutrustning.

Åtgärder som behöver vidtas för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand är bla åtgärder som säkerställer släckutrustningens funktion. Därför måste den som äger släckutrustningen regelbundet kontrollera och underhålla sin utrustning. Detta ingår i det systematiska brandskyddsarbetet som åvilar både ägare av byggnader och nyttjare av lokaler.

Anvisningar om regelbunden kontroll, underhåll och omladdning av brandsläckare finns i standard SS 3656 *Underhåll och omladdning av brandsläckare*. Anvisningar om funktionskrav och egenskaper hos finns i standard SS-EN 3-7:2004 *Egenskaper, funktionskrav och provningsmetoder*. Anvisningar om underhåll och kontroll av inomhusbrandposter finns i standard SS-EN 671-3:2009 *Fasta släcksystem i inomhusbrandposter med formstabila slangar och slangsystem med flatrullad slang*.

Svebra, som är en branschorganisation för svenska brandsäkerhetsföretag, har gett ut gemensamma service- och underhållsföreskrifter för handbrandsläckare, SV-RI 2016:1 och för inomhusbrandposter, SV-RI 2015:2. Svebra:s branschföreskrifter är baserade på gällande standards och framtagna i syfte att över tid säkerställa tillfredsställande funktion hos släckutrustningen.

Brandskyddsföreningen (SBF) som är en ideell medlemsorganisation som arbetar för ett brandsäkrare Sverige. SBF har gett ut ett informationsblad om handbrandsläckare med anvisningar om brandsläckartyper och storlek. SBF har också gett en norm för hembrandsläckare, SBF 2011:1.

Detta informationsblad har tagits fram i syfte att klargöra vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa funktionen hos brandsläckare och inomhusbrandposter i allmänna miljöer. Brandsläckningsutrustning för hemmiljö behandlas inte i detta informationsblad. Övrig släckutrustning behandlas inte heller i detta informationsblad. Informationsbladet sammanfattar de anvisningar som finns i standards, normer och i branschorganisationens föreskrifter.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

Kravställare

Räddningstjänsten är tillsynsmyndighet med uppdrag att kontrollera att brandskyddet är tillräckligt bra (skäligt). Om räddningstjänsten genom tillsyn eller på annat sätt uppmärksammar brister som innebär att släckutrustningens funktion inte kan anses vara säkerställd kan räddningstjänsten utfärda föreläggande med krav om åtgärd.

Handbrandsläckare, typer

Det finns två olika typer av brandsläckare – tryckladdade släckare och icke-tryckladdade. Tryckladdade släckare trycksätts vid tillverkning och är försedda med en manometer (ej koldioxidsläckare) som visar trycket i släckaren. Icke-tryckladdade släckare har en drivgaspatron som vid punktering trycker ut släckmedlet ur behållaren. Detta medför i jämförelse med tryckladdade släckare en viss fördröjning innan släckmedelsavgivning kan påbörjas. Koldioxidsläckare är tryckladdade släckare vars släckmedel (koldioxidgas) har komprimerats från gas till vätska i behållaren.

Skum och pulver är effektiva släckmedel som kan användas mot såväl brand i fibröst material (t ex trä, papper eller textilier) som mot vätskebränder (t ex bensin, olja eller plast).

Koldioxid är ett rent släckmedel som i första hand används mot brand i elektrisk utrustning. Koldioxid fungerar inte mot brand i fibröst material.

Märkning och etiketter, handbrandsläckare:

Tryckladdade släckare och drivgaspatroner i icke-tryckladdade släckare är tryckbärande anordningar¹ som bla ska vara märkta med tillverkningsår. På brandsläckare är märkningen vanligtvis stansad direkt på behållaren. Koldioxidsläckare är alltid märkta på behållarens övre del medan märkningen på skum- och pulversläckare kan vara placerad vid behållarens botten.

En släckare ska förutom märkningen även vara försedd med en etikett av vilken det framgår:

- När senaste underhåll utfördes.
- När senaste omladdning utfördes.
- När senaste utökade underhåll (verkstadsgenomgång) utfördes.

Vanligtvis används årskontrollmärken enligt en standardiserad färgkod som klistras direkt på etiketten. Samma färgkodning kan även användas för plomberingen. Vissa serviceföretag använder årskontrollmärken för underhåll, omladdning och verkstadsgenomgång. Andra företag väljer att enbart använda ett kontrollmärke för underhåll (den årliga kontrollen). Omladdning och verkstadsgenomgång dokumenteras på annat sätt. Ägare av släckutrustning måste kunna redogöra för när senaste underhåll, omladdning och verkstadsgenomgång utfördes. Det är därför viktigt att man i sitt serviceavtal klargör hur märkning ska gå till.

¹ För tryckbärande anordningar gäller AFS 2016:1 och AFS 2017:3

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

Exempel, etikett med årskontrollmärke

Exempel, färgkodad plombering

Egenkontroll, underhåll och service

Med egenkontroll avses den kontroll som ägaren själv utför. Med underhåll och service avses de åtgärder som utförs av särskilt utbildad serviceman med erfarenhet och kunskap om serviceåtgärder.

Egenkontroll, handbrandsläckare

Normalt tidsintervall för egenkontroll är en månad men intervallets längd anpassas till var släckaren är placerad och vilken verksamhet den är avsedd att skydda. Intervallet bör inte vara längre än tre månader.

Vid egenkontroll kontrolleras:

- att släckaren är synligt placerad på avsedd plats
- att släckaren inte är blockerad
- att släckarens instruktion är vänd utåt och läsbar
- att släckaren inte har några yttre synliga skador
- att manometern visar rätt tryck (grön zon) (gäller enbart tryckladdade släckare)
- att släckaren är plomberad

Underhåll och service, handbrandsläckare

Årlig kontroll

Underhåll utförs normalt en gång om året av utbildad serviceman. Den årliga kontrollen omfattar en rad olika kontrollmoment. Vissa moment är gemensamma för alla släckartyper (tryckladdade släckare, kolsyresläckare och släckare med drivgaspatron) medan andra moment är unika beroende på vilken typ av släckare som kontrolleras.

Vid de gemensamma momenten kontrolleras:

- att släckaren inte har varit använd sedan föregående kontroll
- att slangen och dess munstycke hel och fungerar
- att o-ringar och tätningmembran är utbytta enligt tillverkarens anvisningar
- att säkring är lätt att dra ut
- att utlösningmekanismen fungerar

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

Vid kontroll av tryckladdade släckare kontrolleras även:

- att släckarens tryck är rätt

Vid kontroll av släckare med drivgaspatron kontrolleras:

- att släckarens invändiga komponenter hela, intakta och av godkänt utförande
- att släckaren är fylld med rätt mängd funktionsdugligt släckmedel
- att behållaren invändigt inte är skadad eller rostangripen

Vid kontroll av koldioxidsläckare kontrolleras även:

- att släckaren har rätt vikt (rätt fyllnadsmängd)

Efter kontrollen plomberas släckaren och dess underhållsetikett förses med rätt uppgifter.

Verkstadsgenomgång

Vid verkstadsgenomgång utförs en fullständig kontroll av släckarens funktioner:

- packningar som slitits eller åldrats byts ut
- behållaren töms och besiktigas invändigt
- skumpremix byts ut i skumsläckare
- övriga släckmedel byts i enlighet med tillverkarens anvisningar
- släckare som passerat åldersgränsen kasseras (släckarens tillverkningsår framgår av den instansade märkningen på behållaren)

Skumsläckare

Verkstadsgenomgång genomförs vart **femte år för skumsläckare**. En skumsläckare får max laddas om två gånger. Är skumsläckaren äldre än 15 år kasseras den vid verkstadsgenomgången.

Pulversläckare

Verkstadsgenomgång genomförs vart **tionde år för pulversläckare**. En pulversläckare får max laddas om en gång. Är pulversläckaren äldre än 20 år kasseras den vid verkstadsgenomgången.

Kolsyrsläckare

Verkstadsgenomgång genomförs vart **tionde år för koldioxidsläckare**. En koldioxidsläckare får max laddas om en gång. Är koldioxidsläckaren äldre än 20 år kasseras den vid verkstadsgenomgången.

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

Egenkontroll, inomhusbrandpost

Normalt tidsintervall för egenkontroll är en månad men intervallets längd anpassas till var inomhusbrandposten är placerad och vilken verksamhet den är avsedd att skydda. Intervallet bör inte vara längre än tre månader.

Vid egenkontroll kontrolleras:

- att inomhusbrandposten är utmärkt med varselskylt
- att inomhusbrandposten inte är blockerad
- att hanteringsanvisningen är tydlig
- att inomhusbrandposten inte har några synliga skador
- att inomhusbrandpostens ventil är stängd
- att årligt underhåll har utförts

Underhåll och service, inomhusbrandpost

Årlig kontroll

Underhåll utförs normalt en gång om året av utbildad serviceman. vid den årliga kontrollen kontrolleras:

- att inomhusbrandposten inte är blockerad eller skadad
- att inomhusbrandposten är utmärkt med varselskylt
- att hanteringsanvisningen är tydlig
- att skåpluckan är lätt att öppna
- att anslutning, slang och strålrör har rätt dimensioner och rätt längd
- att ventil är brukbar och att slangklämmor är rätt fastsatta
- att läckage inte förekommer
- att vattenflödet är tillräckligt för god kastlängd och strålbild
- att slangrullen roterar fritt i båda riktningarna
- att svängarm är intakt (när sådan finns)
- att slangförare är monterad (när svängarm inte finns)
- att strålrör är av rätt typ och är lätt att manövrera
- att fjäder vid matningsslang och navanslutning är intakt och fungerar

Provtryckning och utbyte

Inomhusbrandpost, ventil, anslutningsslang, slangrulle med slang och strålrör ska provtryckas vart femte år. Provtryckning görs upp till maximalt arbetstryck 12 bar.

Formstabila gummi- och plastslangar byts ut med 20 års intervall. Formstabila vävslangar byts med 30 års intervall.

Etiketter och färgmärkning:

Vanligtvis används årskontrollmärken enligt en standardiserad färgkod som klistras direkt på tydlig plats på inomhusbrandposten. Ägare av släckutrustning måste kunna redogöra för när

RÄDDNINGSTJÄNSTEN INFORMERAR

Information om service av släckutrustning

senaste underhåll och provtryckning utfördes. Det är därför viktigt att man i sitt serviceavtal klargör hur märkning ska gå till.

Läs mer

Mer information om släckutrustning hittar du på MSB:s hemsida (www.msb.se), på Brandskyddsföreningens hemsida (www.brandskyddsforeningen.se) och på SVEBRA:s hemsida (www.svebra.org).

Kontakta oss

Har du ytterligare frågor eller funderingar är du välkommen att ringa oss på telefonnummer: 0171-47 56 00 eller 0171-47 56 15.